

enom (anti)terorizmu

zvodnja straha

Od 11. rujna 2001. jasno je da je terorizam najveća prijetnja svjetskom miru

Adžić tražio ubijanje »na licu mesta«

Hrvoje Kačić je u svom izlaganju posebnu pozornost posvetio nedosljednostima u borbi protiv terorizma, navodeći primjer namjernog rušenja helikoptera promatračke misije Europske zajednice u Hrvatskoj u siječnju 1992., dakle nakon potpisivanja Sarajevskog primirja. Pilot JNA je, naime, naknadno izručen Italiji, koja je imala najviše poginulih, i tu je osuđen najprije na 22 godine, što je naknadno smanjeno na 15. No, ni tada nije postavljeno pitanje hijerarhijske odgovornosti za taj zločinački čin, iako je bilo jasno da je pilot postupio po naređenju. Odgovoran je bio, drži Kačić, šef generalštaba Blagoje Adžić, koji je barem za to trebao završiti u Haagu. Kačić je, naime, još 1992. upozoravao europske institucije da postoje stenogrami Adžićevih govora iz 1991., u kojima je najavio masovne zločine u Hrvatskoj. Među njima su i ovakve izjave: »Izdajice treba ubiti na licu mesta bez milosti i razmišljanja... Od sada strahom moramo da prinudimo neprijatelja na kapitulaciju, a to znači upotrebite sve snage i otvorite vatru na svakoga tko se protivi našim akcijama...«

Potencijalna opasnost iz BiH i Srbije

Zdenko Kačić Movrić iz Protuobavještajne agencije analizirao je opasnosti od terorizma koje prijete Hrvatskoj. Iako je susjedna BiH često u diplomatskim krugovima optuživana za regrutiranje islamskih terorista, to je nije prenosila na Hrvatsku, zacijelo i zbog vrlo konstruktivnog djelovanja islamske vjerske zajednice. U posljednje se vrijeme, kaže Kačić Movrić, i u samoj BiH mnogo čini na pronalaženju potencijalnih terorista, što olakšava situaciju. Tako je napad na zgradu riječkog MUP-a 1995. ipak ostao izolirani čin islamskog terorizma. Potencijalni je teroristički problem i Srbija, gdje su danas mnogi od onih koji su devedesetih ratovali protiv Hrvatske. U tom je slučaju upozorava Kačić Movrić, presudna prevencija terorizma, jer se sustavno prati djelatnost osoba koje bi mogle biti uključene u takvo djelovanje. Još je bitnije da takvi pokušaji danas ne bi mogli imati uporište u službenom Beogradu, kao što su ga imali u Miloševiću razdoblju. Za daljnju je borbu protiv terorizma, zaključuje on, presudno da u Hrvatskoj koordinirano djeluje cijeli lanac nadležnih institucija i službi. Za to bi nužno trebalo oformiti i operativno koordinacijsko stručno tijelo, ali i točno definirati nacionalne interese, pogotovo u kontekstu protuterorističke suradnje s međunarodnom zajednicom. Mr. Anna-Maria Getoš smatra da bi u Hrvatskoj trebalo posebnu pozornost, što spada i u prioritete Europske unije, posvetiti proučavanju etnonacionalistički motiviranog terorizma i zločina iz mržnje. Tako bi se, kaže, lakše radile procjene rizika od pojave terorističkih skupina, a mogla bi se napraviti i nacionalna strategija suzbijanja zločina iz mržnje, što bi bila i najbolja preventiva.

zapravo i nema bitnije razlike, dok druge mahom smatraju da su državi dopuštena sva sredstva u borbi protiv terorističkih skupina. Nameće se, prema Derenčinoviću, i vrlo ozbiljno pitanje gdje prestaje u svakoj demokraciji zagarantirana sloboda političkog govora, a gdje po-

činje terorističko djelovanje. I oko toga ima kontradiktornih tumačenja i zloraba, što su pokazala neka suđenja nakon 11. rujna. Bilo kako bilo, taj stručnjak smatra da bi se terorizam trebao tretirati kao zločin protiv čovječnosti i da bi za njega trebao biti nadležan novofor-

mirani Stalni kazneni sud.

Koliko sve to može biti složeno i politički osjetljivo, na karakterističnom je primjeru pokazao dr. Davorin Lapaš. Amerikanci su, naime, 14. siječnja ove godine izvršili zračni udar na selo Damadolu u sjeverozapadnom Pakistanu. Umjesto da

likvidiraju Aymana al-Zawahirija, jednog od vodećih ljudi Al-Qaide, ubili su 18 pakistanskih državljana, među kojima i žene i djecu. Pakistanske su vlasti, dakako, prosvjedovale, ali SAD se pravdao da je udar bio usmjeren protiv terorista.

Taj je slučaj otvorio pitanje

treba li razdvojiti terorističke skupine od teritorija države na kojem djeluju. Neki teoretičari smatraju da je država uvijek odgovorna za stanje na svom prostoru, dok liberalniji prave razliku između vlasti i terorističkih skupina, uvažavajući da u nekim slučajevima one ne mogu kontrolirati sve oružane skupine. Na taj se problem nadovezuje i isto tako kontradiktorno pitanje sankcija koje su se uvodile protiv pojedinih zemalja. Neki od njih nisu dovele do smanjivanja terorizma, ali je libijski slučaj pokazao da je vlast naposljetku popustila i izručila teroriste odgovorne za poznato rušenje zrakoplova kod Lokerbeeja.

Nemali je problem, na koji posebno upozorava Horvatić, što države smatraju da odluke o izručivanju osumnjičenike za terorističko djelovanje spadaju u njihova suverena prava i da se takvi slučajevi moraju rješavati sukladno demokratskim tradicijama, ali i državnim interesima. Tako Francuzi, primjerice, Španjolcima u pravilu ne izručuju pripadnike baskijske ETA-e, a sličnih je primjera bezbroj, što bitno olakšava stvaranje međunarodnih terorističkih mreža.

Davor Derenčinović: Terorizam je zločin protiv čovječnosti

Davorin Lapaš: Sve to može biti složeno i politički jako osjetljivo

Anna-Maria Getoš: Proučavati etnonacionalistički motiviran terorizam

Zdenko Kačić Movrić: Treba definirati nacionalne interese